

ВОЛОНТЕРСЬКІ ПРОГРАМИ СПЕЦІАЛЬНИХ ОЛІМПІАД

Юрій Бріскін, к.психол.н, доцент, Лариса Карпенко
Львівський державний інститут фізичної культури
Спеціальна Олімпіада України

Актуальність. Діяльність міжнародної добродійної організації “Спеціальні Олімпіади” набула всесвітнього визнання. За 35 років членами цього міжнародного спортивного руху стало 162 країни і більше 1000000 людей з розумовою відсталістю [1]. Клятва спортсменів Спеціальної Олімпіади “Я прагну до перемоги. Та коли я не зможу її здобути, нехай у мене вистачить сміливості на спробу” звучить багатьма мовами. Діяльність Спеціальних Олімпіад здійснюється за рахунок добродійних внесків і пожертв. Тренери, арбітри, лікарі та обслуговуючий персонал не одержують грошових нагород. Зрозуміло, що така діяльність Спеціальних Олімпіад – не може здійснюватися без “армії” щирих енергійних людей, які присвячують свій час та завзятість покращанню життя тих, хто живе у світі проблем та обмежень.

Визнання з боку суспільства прийшло не тільки завдяки спортивній діяльності, але й стосовно розвитку багатьох волонтерських програм в межах основної діяльності Спеціальних Олімпіад. Ці програми поступово впроваджуються і в Україні, сприяючи залученню добровільних помічників з числа всіх верств населення.

Метою роботи є узагальнення відомостей про програми залучення волонтерів у межах міжнародного спортивного руху Спеціальних Олімпіад.

Аналіз спеціальної літератури, а також нормативних та звітних документів міжнародної організації Спеціальних Олімпіад дозволив виявити основні напрями впровадження програм залучення волонтерів.

Такими напрямками є:

- “Об’єднаний спорт” (“Unified Sports”) – проведення спільних тренувань та змагань спортсменів Спеціальної Олімпіади зі здоровими спортсменами [1,3] як у спортивних іграх, так і в естафетних видах спортивних змагань, організація партнерських клубів [1,3]. Перша спроба впровадження цієї програми в Україні – співпраця з Федерацією Футболу України.
- Програма “Здоров’я Спортсменів” почала розвиватися з 1996 року. Вона спрямована на підвищення рівня здоров’я спортсменів та їх функціональних можливостей. В рамках програми волонтерами-лікарями проводиться обстеження стану опорно-рухового апарату, ротової порожнини, органів слуху та зору всіх учасників змагань, надаються відповідні рекомендації. Проводиться санітарно-освітня робота по пропаганді здорового способу життя, раціонального харчування тощо [2]. Розроблені програми та проводяться семінари спеціалістів галузі охорони здоров’я для роботи зі спортсменами Спеціальної Олімпіади. Також, важливою складовою є підвищення поінформованості суспільства та відповідних державних структур про потреби осіб з розумовою відсталістю в розділі охорони здоров’я. У 2003 році в рамках Відкритого Національного Баскетбольного Турніру заплановано проведення

семінару для представників охорони здоров'я із різних областей України та медичний огляд всіх учасників змагань.

- Освітня програма для учнів загальноосвітніх закладів різного рівня про рух Спеціальних Олімпіад та потреби неповносправних, що вона надає можливість для залучення більшої кількості добровільних помічників для надання допомоги цій категорії населення. В цьому напрямку Спеціальна Олімпіада України успішно співпрацює з Міжнародною школою м. Києва з 2002 року та планується поширення цього досвіду в інших регіонах країни.

- “Смолоскиповий Пробіг” представників правоохоронних органів в підтримку руху Спеціальних Олімпіад. Цей рух засновано 20 років тому в США. За його підтримкою міжнародна організація Спеціальних Олімпіад отримала фінансову допомогу та суспільне визнання. Зокрема, при проведенні Всесвітніх Зимових та Літніх Ігор, в якій частині світу вони б не проводилися, з допомогою представників правоохоронних органів олімпійський вогонь з Еллади доставляється на церемонію відкриття Ігор, де запалюється як символ надії та перемоги. В Україні цей рух робить свої перші кроки завдяки підтримці прес-служби внутрішніх військ МВС України. Смолоскиповий пробіг було проведено в рамках напівмарафону, присвяченого Дню Незалежності України в м. Києві, де разом з представниками правоохоронних органів взяли участь і спортсмени-спеціалісти.

- Програма для родин, які мають у своєму складі осіб з затримкою розумового розвитку, метою якої є надання правової допомоги, їх підтримка та залучення до руху Спеціальних Олімпіад, де вони стають найбільш активними помічниками в різних напрямках діяльності, що спрямована на підвищення добробуту родин. В рамках розвитку програми - видання необхідної інформаційної літератури, проведення зустрічей, круглих столів, створення сімейних клубів. Нині в Україні проводиться робота по створенню Родинного комітету. На жовтень 2003 року заплановано проведення Сімейного форуму Спеціальної Олімпіади, де будуть визначені основні напрямки роботи з родинами, що мають у своєму складі осіб з затримкою розумового розвитку.

- Тренувальна “Програма Моторної Активності” пропонується для людей з найбільш важкими формами розумової відсталості, що можуть продемонструвати свої особисті досягнення в окремих вправах після регулярних тренувань в змаганнях по адаптованим програмам [1,4]. Розвиток цієї програми розпочато у 6 областях України.

- “Програма лідерства спортсменів” – проведення семінарів для досвідчених спортсменів Спеціальної Олімпіади, створення комітетів спортсменів, особиста участь підготовлених спортсменів в обговоренні та прийнятті рішень, спілкування з представниками засобів масової інформації, робота помічниками тренера і організатора при проведенні змагань, робота у групах по залученню фінансової допомоги – одним з членів Ради Спеціальної Олімпіади України є спортсмен, декілька спортсменів постійно залучаються для спілкування з представниками ЗМІ при проведенні заходів Спеціальної Олімпіади України, планується створення комітету спортсменів.

Висновки:

1. Спеціальні Олімпіади надають можливість всім верствам населення стати добровільними помічниками людей з особливими потребами у їх бажанні стати повноправними членами суспільства.
2. Загальноорієнтованими волонтерськими програмами Спеціальних Олімпіад є Програми “Об’єднаний спорт”, “Здоров’я Спортсменів”, “Смолюскиповий Пробіг” та Освітнянська програма
3. Проблемноорієнтованими волонтерськими програмами Спеціальних Олімпіад є Програма моторної активності, Програма лідерства спортсменів, Програма для родин.

Література:

1. Бріскін Ю.А. Адаптивний спорт. Спеціальні Олімпіади: навчальний посібник. – Львів: “Ахіл”, 2003. – 128 с.
2. Паршутин А.В. Специальная Олимпиада как одно из направлений медико-социальной реабилитации лиц с умственной отсталостью // Всерос. научно-практическая конференция «Специальное Олимпийское движение в России». – М., 2000. – с.35-40.
3. Official Special Olympics Summer Sports Rules 2000-2003. Revised edition. Washington: Special Olympics, Inc., 2000, - p.1-36.
4. Songster T. The benefits of participation in sport on the healthy of participants, related to the Healthy Athlete Program of SOI and its social and health implications. Congress: Sports, Health and Wellbeing of people with a mental handicap. – Groningen, 2000. – P.10-23.

ВОЛОНТЕРСЬКІ ПРОГРАМИ СПЕЦІАЛЬНИХ ОЛІМПІАД

Юрій Бріскін, к.психол.н, доцент, Лариса Карпенко

Львівський державний інститут фізичної культури

Спеціальна Олімпіада України

У статті узагальнено відомості про програми залучення волонтерів у межах міжнародного спортивного руху Спеціальних Олімпіад та перспективи їх впровадження в Україні.